CÍRKEVNÍ ÚŘADY

kánn. 145 – 196

Pojem: kán. 145:
§ 1 Církevní úřad je jakákoliv služba trvale ustanovená božím nebo církevním zřízením k dosažení duchovního účelu.
§ 2 Povinnosti a práva příslušející jednotlivým církevním úřadům určuje buď samo právo, kterým je úřad ustanoven, nebo rozhodnutí příslušného představeného, kterým se úřad ustavuje a zároveň uděluje.

Podstatné prvky (= nezbytné):

- ✓ církevní => úkol, který se vykonává uvnitř církve
- ✓ služba (*munus*) k duchovnímu účelu => je účastí na poslání církve. Od obecného poslání, které má každý pokřtěný, se liší tím, že je udělena příslušnou autoritou a vykonávána jménem církve.
- ✓ ustanovení – je zřízen příslušnou autoritou, která také určí, co je jeho obsahem. Pak teprve může být někomu udělen (pokud není nikomu udělen, říkáme, že je vakantní, uprázdněný).

Církevní úřady mohou mít dvojí původ:
1. božský: Církev je ustanovena Bohem, který jí také dal určité nezbytné prvky proto, aby mohla plnit své poslání. Jednimi z nich jsou úřady:
- primát římského biskupa (papeže)
- biskupové jemu podřízení
= >Tyto úřady jsou pro život církve
    a) absolutně nezbytné a nesmějí chybět
    b) jsou neměnitelné
    (kán. 204 §2, 205)
2. církevní = všechny ostatní úřady v církvi jsou zřízeny příslušnou církevní autoritou
účel – spolupráce a pomoc těm, kteří zastávají úřady božského původu

Na universální úrovni:
- Římská kurie – kán. 360
- biskupský synod

Na partikulární úrovni:
- biskupské konference se svými organismy (stálá rada a sekretariát) – kánn. 447-459
- diecézní kurie – je složená s osob a organismů, které pomáhají diecéznímu biskupovi v řízení diecéze – kánn. 469-494, 495-502

- ✓ „trvale“ = stabilita
  stabilita je rozdíl mezi mocí řádnou a delegovanou, úřad je především řádným prostředkem pro obdržení moci v církvi. Na druhé straně to ale neznamená, že držitel úřadu nemůže z něj být odstraněn.
  Není to stabilita subjektivní, ale objektivní = úřad, který byl jednou zřízen, má svou právní existenci autonomní a nezávislou ať už na autoritě, která ho ustanovila, tak na osobě, která ho obdržela. V některých případech má právní subjektivitu.
  Pro držitele úřadu stabilita nerovná se trvalost. Některé úřady mohou či mají být uděleny na dobu určitou (biskupský vikář, farář).
  Pozbytí úřadu se děje v případech a způsobem stanoveným v právu (př. kán. 485)

- ✓ cíl - pro duchovní účel = spása duší. Úřad existuje, protože si to vyžadují okolnosti, potřeby společenství věřících (jiný výraz - pastorační účely - př. kán. 475 § 2).
  (kán. 473 § 2 a 4).

  Vymezení – kán. 145 § 2 = povinnosti a práva spojená s daným úřadem.
  Jsou určeny:
  a) samým právem
  b) rozhodnutím autority, která úřad zřizuje a uděluje

  ad a) = práva a povinnosti jsou stanoveny zákonem – příslušnými kánony. Př. diecézní biskup, farář.

  ad b) dekretem kompetentní autority. Př. – k podpoře misií – kán. 791, katecheze, školství, péče ve zdravotnictví, …

  Některá možná rozdělení úřadů:
  - rezidenční a nerezidenční – spojeno s povinností rezidence (diecézní biskup, farář x kancléř, soudce, ekonom)
  - klerické a laické
  - zabývající se přímou péčí o duše nebo ne
  - individuální a kolegiální) držitel je osoba fyzická nebo právnická (soudce x senát)

Obsazování církevních úřadů
kán. 146 – 183
kán. 146 – církevní úřad lze platně obdržet pouze kanonický udělením

obsazení církevního úřadu = udělení církevního úřadu příslušnou církevní autoritou podle norem práva. Znamená „dát“ úřadu držitele a dát určité osobě církevní funkci.

- děje se prostřednictvím individuálního správního aktu – obvykle dekretu (kánn. 35-93), ale ne vždy (např. potvrzení při volbě)

Obsazení úřadu zahrnuje 3 úkony:
1. určení osoby
2. udělení úřadu
3. kanonické převzetí úřadu (ne vždy nutné)

kán. 148 – příslušná autorita pro udělení – obecné pravidlo: ten, kdo má právo úřad zřídit, změnit nebo zrušit, výjimka: pokud není právem stanoveno jinak (př. – kán. 413 § 2, 421 § 2).

kán. 149, 150 – vlastnosti osoby, která může obdržet církevní úřad
vlastnosti:
- fyzické (např. věk – kán. 378, 425, 478, farář, 623; zdraví – kán. 1041, 1, kán. 642, kán. 402),
- morální (př. kán. 521 §1, 351 §1, 478 § 1, 483 §2, 1421 §1, 1424, 494 §1),
- intelektuální (příprava jáhnů a kněží + farářské zkoušky, biskupové – kán. 378, soudci – kán. 1421 §3, …)
- duchovní, - kán. 378 §1, 1; 521 § 2
- laici-klerici: pro mnoho úřadů je nutné, aby kandidát byl klerik. Kněz – pro úřad faráře, diecézního biskupa, kardinála, soudního vikáře, …
  biskup – pro úřad papeže (kán. 332)

Platnost a neplatnost obdržení úřadu: kán. 1048, §§ 2 a 3, 150
příčiny neplatného udělení jsou buď v osobě, které má být úřad udělen, nebo závisí na autoritě, která úřad uděluje

kán. 152 – udělení neslučitelných úřadů
případy:
- povinnost rezidence + dvě různá místa
- nevhodnost – např. diecézní biskup + ekonom, ochránce spravedlonosti a obhájce svazku v tomtéž případě, rektor semináře a spirituál semináře, …

kán. 153, 154

kán. 156 – písemně!

Způsoby udělení církevního úřadu – kán. 147:
1. svobodným udělením od církevního představeného
2. ustanovením od církevního představeného po předchozí prezentaci
3. potvrzení nebo připuštění od církevního představeného po předchozí volbě či volební prosbě (postulaci)
4. prostou volbou a přijetím ze strany zvoleného jestliže nepotřebovala potvrzení

ad 1) svobodné udělení – kán. 157

ad 2) ustanovením od církevního představeného po předchozí prezentaci kánn. 158-163
prezentace = označení kandidáta na úřad tím, kdo má k tomu právo (pozn. - nejsou žádná práva na to, být kandidátem)
patronát
kán. 682 § 1 – řeholníci

navrhovat může fyzická osoba nebo colegium (kán. 158 § 2)

další požadavky: kán. 158 a 161

požadavky na kandidáta – kán. 159 – 161 (disponibilita, počet, vhodnost)

ztráta práva na prezentaci – kán. 162

kán. 163 – ustanovení kandidáta

ad 3) potvrzení nebo připuštění od církevního představeného po předchozí volbě či volební prosbě (postulaci)

volba = výběr kán. 164-179 + 119!
kán. 165 – do kdy
kán. 166 – 177: jak, kdo může volit a být volen, přijetí volby
kán. 178 – 179: právo na úřad, způsob potvrzení

postulace (volební prosba) = v případě, že nelze zvolit konkrétní osobu, protože jí brání nějaká kanonická překážka (např. věk, určitá doba po věčných slibech v případě řeholníků, …) - prosí se o dispens od této překážky autoritu, která má právo od ní dispensovat. kán. 180 – 183

ad 4) prostou volbou a přijetím ze strany zvoleného jestliže nepotřebovala potvrzení - **kán. 178**
ustanovení pro volbu – viz výše

Pozbytí církevního úřadu – kán. 184 – 196

= právní úkon, díky kterému se úřad uprázdní, tedy nemá žádného držitele podle práva. Je to tedy úkon, který má opačný účinek, než obdržení.
Je při něm třeba dodržet všechny právní normy, které se ho mohou týkat (přímé, nebo např. normy o individuálních správních aktech.

Důvody pozbytí úřadu:

- přirozené (smrt, těžká nemoc fyzická či psychická, odchod představeného, který úřad uděluje – např. generální vikář, biskupští vikáři, kněžská rada, končí automaticky s diecézním biskupem, šéfové dikasterií s papežem) kán. 184 § 2, kán. 416.
- dobrovolné – zřeknutí se
- právní – uložené představeným (přeložení, odstranění, zbavení úřadu)

- k účinnosti musí být sděleno písemně příslušnou autoritou – kán. 186 (+ kán. 54 §1

Způsoby pozbytí církevního úřadu – kán. 184

1. uplynutím předem stanovené doby
2. dovršením právem určeného věku
3. zřeknutím se
4. přeložením
5. odstraněním
6. zbavením

ad 1) např. generální a biskupští vikáři kán. 481 §1, soudní vikář a diecézní soudci – kán. 1422, diecézní ekonom – kán. 494 §2, členové kněžské rady – kán. 501 §1, atd.
pokud není určeno jinak, po uplynutí stanovené doby ztrácejí osoby v tomto úřadu své pověření – ale kán. 186 – nedotčena platnost právních úkonů

ad 2) dovršením právem určeného věku (75 let – diecézní biskup, farář. Kardinál ztrácí právo volit papeže dovršením 80 let)

ad 3) zřeknutí – kánn. 187 – 189

- způsobilost k jednání (podle kán. 97 §1, 98 §1, 99 – zletilost + užívání rozumu)
- spravedlivý důvod
  = poukazuje se na zodpovědnost a svobodu

neplatné *ipso iure* – pod vlivem těžkého strachu (srv. kán. 125 §2 !), na základě podvodu nebo podstaného omylu nebo simonie
forma zřeknutí - k platnosti – písemně nebo ústně před dvěma svědky + do rukou představeného, kterému přísluší obsadit daný úřad

a) vyžaduje přijetí => je neúčinné, pokud nebylo přijato do 3 měsíců (viz kán. 57). Dekret. Účinnost – okamžikem sdělení (př. kán. 417).
b) nevyžaduje přijetí => nabývá právní účinnosti ihned „sdělením podle práva“ – kán. 189 §3. Účinnost zřeknutí je stanovena přímo právem.
   Dva případy – papež – kán. 332 §2 + administrátor diecéze – kán. 430 §2

ad 4) přeložení – kán. 190 – 191

- změna úřadu

Kdo ho může uskutečnit: ten, kdo oprávněn obsazovat oba úřady ze spravedlivého důvodu
K účinnosti – písemné (motivované!)
Je-li proti vůli dotyčného – vyžaduje se vážný důvod (causa gravis), nutno dodržet předepsaný postup (př. – přeložení faráře), dotyčný má právo předložit protidůvody, je zde právo odvolat se (neplatnost nebo vhodnost)

- zde může jít o administrativní, soudní nebo trestní úkon.

kán. 191

ad 5) odstranění

- nedostává další úřad

kán. 192: samým právem nebo rozhodnutím příslušného představeného

a) samým právem – kán. 194
kán. 290 – ztráta klerického stavu
kán. 205 – co je nutné pro jednotu víry a vedení, + kán. 751 – apostaze a schisma + kán. 194 §2 – nutnost prohlášení příslušného představeného
ipso iure v těchto případech je odstraněn z úřadu: kán. 149 §1, kán. 96, 171§1, 4)

b) rozhodnutím příslušného představeného (dekretem) - př. řeholník z úřadu faráře – kán. kán. 682 §2

- z úřadu uděleného na dobu neurčitou - causa gravis + kanonický postup – kán. 193 §1
- z úřadu uděleného na dobu určitou –
  - před uplynutí doby – totéž - kán. 193 §2
  - jiné případy – spravedlivý důvod (causa iusta) + písemně sděleno

<u>k účinnosti – písemně (motivováno)</u>

kán. 195 – povinnost autority + vhodný čas
výjimka – kán. 231 (pojištění)

ad 6) zbavení úřadu – kán. 196

- je to trest za zločin
- je to trvalý trest, který může být uložen pouze zákonem (*nullum crimen sine lege)* => může být uložen pouze rozsudkem po trestním soudním procesu (ne dekretem po administrativním trestním procesu). Je to pořádkový trest (kán. 1336, na rozdíl od nápravného trestu).
- účinky – viz ustanovení trestního práva